

BENDRA MOKESČIŲ POLITIKA

Apmokestinimas priklauso valstybių narių kompetencijai, o ES turi tik ribotą kompetenciją šioje srityje. ES mokesčių politika siekiama užtikrinti sklandų bendrosios rinkos veikimą, todėl pirmiausia buvo sprendžiamas netiesioginio apmokestinimo, o ne tiesioginio, suderinimo klausimas. Pastaruoju metu kova su žalingu mokesčių vengimu ir slėpimu tapo politikos prioritetu. Valstybės narės mokesčines priemones turi patvirtinti vieningai. Europos Parlamentas turi teisę reikalauti, kad su juo būtų konsultuojamasi mokesčių klausimais, išskyrus biudžeto klausimus, kuriais jis yra vienas iš teisės aktų leidėjų.

TEISINIS PAGRINDAS

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo ([SESV](#)) mokesčių nuostatų skyrius (110-113 straipsniai) dėl teisės aktų dėl apyvartos mokesčių, akcizų ir kitų formų netiesioginio apmokestinimo suderinimo; skyrius dėl teisės aktų derinimo (SESV 114-118 straipsniai), kuriame reglamentuojami mokesčiai, turintys netiesioginės įtakos ES vidaus rinkos sukūrimui (fiskalinėms nuostatomis įprasta teisėkūros procedūra netaikoma); kitos mokesčių politikai aktualios nuostatos, susijusios su laisvu asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimu (SESV 45-66 straipsniai), aplinka (SESV 191-192 straipsniai) bei konkurencija (SESV 107-109 straipsniai).

Mokesčių klausimais gali būti užmegztas tvirtesnis bendradarbiavimas (SESV 326-334 straipsniai). Svarbiausias ES mokesčių srities nuostatų dėl teisės aktų priėmimo aspektas yra tai, kad Taryba vieningai priima sprendimą dėl Komisijos pasiūlymo, o su Parlamentu konsultuojamasi. Mokesčių srityje priimtose nuostatos apima direktyvas, kuriomis derinamos nacionalinės nuostatos, ir Tarybos sprendimus. Komisijos manymu, išlaikant balsavimo vieningumą priimant visus mokesčių srities sprendimus, sunku pasiekti Europai būtina mokesčių koordinavimo lygį, ir pateikė pasiūlymą, kaip Europai pereiti prie [balsavimo kvalifikuota balsų dauguma](#) tam tikrose apmokestinimo srityse. Tačiau valstybės narės tam nepritarė.

Tiesioginiu apmokestinimu laikomas fizinio arba juridinio asmens pajamų, turto ir kapitalo apmokestinimas. Fizinį asmenų pajamų mokesčiui kaip tokiam nėra taikomos ES nuostatos (ES veikla šioje srityje veikia remiasi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika). ES veiksmai įmonių pelno mokesčio srityje labiau išvystyti, nors ir sutelkti tik į priemones, susijusias su bendrosios rinkos principais. Netiesioginis apmokestinimas apima mokesčius, kuriais nėra apmokestinamos pajamos ar turtas. Jis apima pridėtinės vertės mokestį (PVM), akcizus, importo mokesčius, energijos ir kitus aplinkosaugos mokesčius. Kadangi ES mokesčių politika siekiama užtikrinti sklandų

bendrosios rinkos veikimą, netiesioginio apmokestinimo suderinimas buvo svarstomas anksčiau ir nuodugniau nei tiesioginio.

TIKSLAI

ES mokesčių politikos strategija paaiškinta Komisijos komunikate „[Mokesčių politika Europos Sąjungoje – prioritetai artimiausiais metais](#)“. Įgaliojimas įvesti, panaikinti ar koreguoti mokesčius yra valstybių narių rankose. Jei valstybės narės laikosi ES taisyklių, jos turi teisę pačios pasirinkti jų manymu joms tinkamiausią mokesčių sistemą. Pagal šią sistemą pagrindiniai ES mokesčių politikos prioritetai yra mokestinių kliūčių tarpvalstybinei ekonominei veiklai šalinimas, kova su žalinga mokesčių konkurencija, mokesčių slėpimu ir mokestiniu sukčiavimu bei didesnio mokesčių administravimo institucijų bendradarbiavimo skatinimas kontrolės užtikrinimo ir kovos su sukčiavimu srityse. Labiau suderinta mokesčių politika užtikrintų, kad valstybių narių mokesčių politika padėtų siekti platesnių ES politikos tikslų, nustatytų Europos pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo [strategijoje „Europa 2020“](#) ir [Bendrosios rinkos akte](#).

INICIATYVOS IR PAŽANGA, PADARYTA JAS ĮGYVENDINANT

Komisijos [metinėje veiklos ataskaitoje dėl apmokestinimo](#) pristatyti ES laimėjimai ir dar spęstini mokesčių klausimai. Šios kadencijos (2014–2019 m.) politikos prioritetas yra kova su mokestiniu sukčiavimu ir agresyviu mokesčių planavimu, atsižvelgiant vien į spaudos atskleistų duomenų apie šio reiškinį mastą. Buvo tęsiamas darbas pelno mokesčio sistemos srityje siekiant teisingesnio pelno apmokestinimo Europos Sąjungoje ir geriau pritaikyto prie šiuolaikinės skaitmeninės ekonomikos vidaus rinkoje. Kitas mokesčių politikos prioritetas buvo galutinės PVM tvarkos sukūrimas. Pagrindinės iniciatyvos:

[Mokesčių skaidrumo dokumentų rinkinys](#) (2015 m. kovo 18 d.), kuriuo siekiama didinti skaidrumą ir valstybių narių bendradarbiavimą, kiek tai susiję su jų priimtais tarpvalstybiniais sprendimais dėl mokesčių, supaprastinant teisės aktus dėl automatinio keitimosi informacija (panaikinama Taupymo pajamų apmokestinimo direktyva), įvertinant galimas tolesnes skaidrumo iniciatyvas, susijusias su tarptautinių bendrovių su mokesčiais susijusiomis ataskaitomis pagal šalis, peržiūrint Verslo apmokestinimo elgesio kodeksą, siekiant pagerinti jo veikimą ir veiksmingumą, geriau kiekybiškai įvertinti „mokesčių atotrūkį“, kurį sudaro ne tik mokesčių vengimas ir (arba) slėpimas, ir yra pirmtakas skatinant didesnę mokesčių skaidrumą tarptautiniu mastu.

[Įmonių apmokestinimo veiksmų planas](#) (2015 m. birželio 17 d.), kuriame išdėstyta keletas iniciatyvų mokesčių vengimo problemai spręsti, siekiant užtikrinti tvarias pajamas ir pagerinti verslo aplinką bendrojoje rinkoje. Veiksmų plane apibūdinti keturi pagrindiniai tikslai: a) atkurti ryšį tarp apmokestinimo ir ekonominės veiklos vykdymo vietos, b) užtikrinti, kad valstybės narės galėtų teisingai įvertinti įmonių veiklą jų jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje, c) sukurti konkurencingą ir augimui palankią pelno apmokestinimo aplinką ES, d) apsaugoti bendrąją rinką ir užtikrinti tvirtą ES požiūrį į išorines pelno mokesčio problemas, įskaitant priemones, skirtas įgyvendinti EBPO mokesčių bazės erozijos ir pelno perkėlimo (BEPS) projektą, siekiant spręsti mokesčių tikslais nebendradarbiaujančių jurisdikciją turinčių subjektų klausimą.

2016 m. spalį Komisija pasiūlė atnaujinti [bendrą konsoliduotąją pelno mokesčio bazę](#) (BKPMB).

[Kovos su mokesčių vengimu dokumentų rinkinys](#) (2016 m. sausio 28 d.), kuriame pateikiami pasiūlymai dėl konkrečių agresyvaus mokesčių planavimo prevencijos, mokesčių skaidrumo didinimo priemonių ir sudaromos vienodos galimybės visoms ES įmonėms. Dokumentų rinkinį sudaro trys ramsčiai: a) užtikrinti veiksmingą apmokestinimą ES (kovos su mokesčių vengimu direktyva ir rekomendacija dėl mokesčių sutarčių), b) didinti mokesčių skaidrumą (direktyvos dėl automatinio keitimosi informacija peržiūra), c) užtikrinti vienodas sąlygas (komunikatas „Veiksmingo apmokestinimo išorės strategija“ ir juodasis mokesčių rojų sąrašas).

[PVM veikslių planas](#) (2016 m. balandžio 7 d.), kurį sudaro: a) būsimos bendros Europos PVM sistemos principai, b) kovos su sukčiavimu PVM srityje priemonės, c) PVM tarifų nustatymo sistemos atnaujinimas, d) planai supaprastinti ir modernizuoti PVM taisyklės e. prekybai, e) MVĮ skirtas PVM dokumentų rinkinys.

[Bendrosios skaitmeninės rinkos PVM dokumentų rinkinys](#) (2016 m. gruodžio 1 d.), kuriuo siekiama modernizuoti PVM tarpvalstybinei e. prekybai. Rinkinio tikslas – sumažinti PVM prievolių vykdymo sąnaudas, kurias patiria įmonės vykdydamos tarpvalstybinę prekybą, sudaryti palankesnes sąlygas tarpvalstybinei prekybai ir užtikrinti sąžiningą konkurenciją ES įmonėms; kovoti su sukčiavimu PVM srityje; spręsti specifinės knygu, kurioms taikomi skirtingi PVM tarifai, padėties klausimą. Svarbus PVM reformos dokumentų rinkinio(-ių) tikslas – panaikinti pagarsėjusį „karuselinį sukčiavimą“. Naujosios PVM taisyklės turėtų būti paprastesnės ir nuoseklesnės, sukuriančios naują galutinę bendrąją ES PVM erdvę. Trumpai tariant, naujoji PVM sistema turi būti geriau apsaugota nuo sukčiavimo ir atitikti šiandieninės skaitmeninės ir judriojo ryšio ekonomikos poreikius.

[Sąžiningas skaitmeninės ekonomikos apmokestinimas](#) (2018 m. kovo 21 d.), kurio tikslas – užtikrinti veiksmingą ir sąžiningą apmokestinimo sistemą, tinkamą skaitmeninei aplinkai, taip pat raginama pateikti pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų siekiant pakoreguoti sąvokos „nuolatinė buveinė“ apibrėžtį, kad apimtų skaitmeninę veiklavietę, ir įrašyti „minimalaus ekonominio turinio“ apibrėžtį. Komisijos pasiūlymas taip pat įneš savo indėlį į tarptautinį darbą šioje srityje, kurį visų pirma atlieka G 20 ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO).

Nuo 2018 m. sausio 1 d. įsigaliojo naujos taisyklės, įpareigojančios valstybes nares suteikti mokesčių administratoriams prieigą prie duomenų, renkamų pagal kovos su pinigų plovimu teisės aktus. Nacionaliniai mokesčių administratoriai turės tiesioginę prieigą prie informacijos apie įmonių, patikos fondų ir kitų subjektų tikruosius savininkus, taip pat prie įmonių klientų išsamaus patikrinimo įrašų. Naujos, iš dalies pakeistos taisyklės sudaro galimybę mokesčių administratoriams greitai ir veiksmingai reaguoti į mokesčių vengimo ir slėpimo atvejus ir kovoti su struktūromis, atskleistomis dokumentuose „[Paradise Papers](#)“.

Įgyvendinant tikslą didinti ES mokesčių sistemų sąžiningumą ir veiksmingumą, tiek ES, tiek tarptautiniuose forumuose, tokiuose kaip EBPO projektas „Mokesčių bazės erozija ir pelno perkėlimas“ ([BEPS](#)) buvo aptarti su skaitmeninimo apmokestinimu susiję iššūkiai. 2017 m. pranešime apie Sąjungos padėtį Komisija paskelbė pasiūlymą, kuriuo

ES lygmeniu būtų nustatytos taisyklės, leidžiančios apmokestinti tarptautinių bendrovių per skaitmeninę ekonomiką gaunamą pelną, o 2017 m. gruodį Taryba patvirtino išvadas dėl skaitmeninės ekonomikos apmokestinimo.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Parlamentas iš esmės patvirtino bendras Komisijos programų apmokestinimo srityje kryptis, kadangi kova su sukčiavimu ir (arba) mokesčių vengimu bei pinigų plovimu yra šios kadencijos EP politikos prioritetas. Parlamento rekomendacijos, ypač susijusios su konkrečių mokesčių jurisdikciją turinčių subjektų ir finansų institucijų vaidmeniu agresyvaus mokesčių planavimo srityje.

EP rezoliucija [dėl sprendimų dėl mokesčių ir kitų panašaus pobūdžio ar poveikio priemonių](#) (2015 m. lapkričio 25 d.) yra Parlamento specialiojo komiteto dėl sprendimų dėl mokesčių ([TAX1](#)) darbo rezultatas. Rezoliucijoje pabrėžiama, kad susiduriama su paradoksu, kai dėl laisvos valstybių narių konkurencijos mokesčių srityje ir valstybių narių nebendradarbiavimo prarandamas ryšys tarp vietovės, kurioje sukuriama ekonominė vertė, ir vietovės, kurioje pelnas apmokestinamas, dėl to įmonių mokesčių bazė patiria eroziją ir prarandamos pajamos. EP rezoliucijoje raginama:

- didinti skaidrumą sistemingai dalijantis sprendimais mokesčių srityje ir informacija apie mokesčius, teikti informaciją Komisijai ir įvesti viešą tarptautinių bendrovių ataskaitų pagal šalis, susijusių su gautu pelnu, sumokėtais mokesčiais ir gautomis subsidijomis (CBCR), teikimą;
- panaikinti lengvatinius režimus ir nacionalinių mokesčių sistemų neatitikimus, susitarti, kaip vertinti sandorius toje pačioje bendrovėje (sandorių kainos) ir aiškiai apibrėžti „ekonominį turinį“;
- nustatyti privalomą ES masto bendrą konsoliduotąją pelno mokesčio bazę (BKPMB) kaip visapusišką priemonę reaguoti į su pelno mokesčio baze susijusius klausimus;
- sukurti sistemą, skirtą su mokesčiais susijusiai valstybės pagalbai ir pateikti tinkamos sandorių kainodaros apibrėžtį (gaires) bei neteisėtos valstybės pagalbos susigrąžinimą paversti veiksminga atgrasomąja priemone nuo neteisėtos su mokesčiais susijusios valstybės pagalbos;
- pertvarkyti Verslo apmokestinimo elgesio kodeksą siekiant padidinti skaidrumą, atskaitomybę ir labiau įtraukti Europos Parlamentą ir nacionalinius parlamentus;
- kovą su mokesčių vengimu įtraukti į kitas politikos sritis ir įmonių elgesį, taikytinus tarptautinėms bendrovėms, finansinių paslaugų teikėjams, bankams ir mokesčių konsultantams;
- geriau apsaugoti informatorius.

TAX1 komiteto veiklos rezultatai sudarė pagrindą [TAX2](#) komiteto darbui, kadangi „Panama Papers“ ir „Lux Leaks“ atskleisti faktai parodė, jog būtina imtis veiksmų bendradarbiavimui gerinti ir skaidrumui didinti ne tik ES lygmeniu, bet ir pasauliniu mastu. Ypač EP [rezoliucija](#) (2016 m. liepos 6 d.)

- ragina taikyti sankcijas nebendradarbiaujančioms mokesčių jurisdikcijoms, įtrauktoms į juoduosius mokesčių rojų sąrašus, taip pat jas taikyti bendrovėms, bankams ir apskaitos įmonėms bei advokatų kontoroms, su galimybe panaikinti jų verslo licencijas; ir
- pabrėžia neigiamas lengvatinių pajamų iš patentų apmokestinimo, kuriuo dažniausiai naudojasi tarptautinės bendrovės mokesčių slėpimo tikslais, pasekmes;
- pakartoja siūlymą dėl bendros konsoliduotosios pelno mokesčio bazės (BKPMB), taip pat dėl sandorių kainodaros, kurie atlieka svarbų vaidmenį perkeliant pelną.

Rezoliucijoje daroma išvada, jog ne visada laikomasi valstybės pagalbos nuostatų, ir ragina imtis veiksmų padėčiai ištaisyti.

Europos Parlamento tyrimo komitetas įtarimams dėl Sąjungos teisės pažeidimų ir netinkamo administravimo taikant Sąjungos teisę atveju, susijusių su pinigų plovimu, mokesčių vengimu ir slėpimu, tirti ([PANA](#)) rėmėsi su apmokestinimu susijusiu darbu, kurį atliko dabartinės kadencijos EP, visų pirma Europos Parlamento priimta rezoliucija, kurią parengė Specialusis komitetas dėl sprendimų dėl mokesčių ir kitų panašaus pobūdžio ar poveikio priemonių (TAX1 ir TAX2), taip pat teisėkūros rezoliucija dėl [Pelno mokesčio politikos skaidrumo, koordinavimo ir konvergencijos didinimo Sąjungoje](#), kurioje nustatyti reguliavimo ir stebėsenos uždaviniai sprendžiant mokesčių klausimus. [PANA ataskaitos](#) (2017 m. gruodžio 13 d.) rekomendacijose pabrėžta būtinybė:

- visapusiškai įgyvendinti, veiksmingai užtikrinti vykdymą bei sukurti veiksmingos stebėsenos mechanizmus, stiprinti teises priemones, kartu atlikti vadovaujamą vaidmenį pasaulio mastu kovojant su mokesčių vengimu, mokesčių slėpimu ir pinigų plovimu;
- didinti ir užtikrinti veiksmingą skaidrumą, stiprinti institucijų standartizuotą informaciją ir sąveikumą, prieigą prie registrų ar registrų kūrimą;
- skatinti patvirtinti veiksmingą ir patikimą slaptų jurisdikcijų sąrašą;
- imtis priemonių, skatinančių mokesčių jurisdikciją turinčius subjektus, mokesčių mokėtojus ir tarpininkus laikytis teisės aktų reikalavimų;
- užkirsti kelią mokesčių vengimui ir slėpimui bei apsaugoti tikruosius savininkus;
- naudoti tarptautines sverto priemones (teigiamo sąrašo principas) remiant besivystančias šalis kovojant su mokesčių vengimu ir pinigų plovimu;
- plėtoti informatorių apsaugos priemones;
- supaprastinti ES veikimą mokesčių nuostatų priėmimo požiūriu;
- stiprinti Europos Parlamento tyrimo teises, kartu užtikrinant pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą.

2018 m. kovo 1 d. Europos Parlamentas įsteigė Specialųjį komitetą finansinių nusikaltimų, mokesčių vengimo ir slėpimo klausimais ([TAX3](#)). Remdamasis savo pirmtakų darbu (TAX1, TAX2 ir PANA), TAX3 tirs tokius svarbius klausimus

kaip skaitmeninio sektoriaus apmokestinimas, nacionalinės pilietybės programos ir sukčiavimas PVM srityje.

Dario Paternoster
10/2018

